

Havik *Accipiter gentilis* met abces

Arjen Dekker

In het inventarisatie-gebied rondom Emmen zijn in 1998 17 paar succesvolle Haviken geteld. Op deze nesten werden in totaal 52 jongen grootgebracht waarvan er 51 geringd zijn (26 mannetjes en 25 vrouwtjes). Het ongeringde jong was een vrouwtje dat al goed kon vliegen tijdens de ringsessie.

Op 5 juni 1998 werd een nest met vier jongen (2 mannetjes en 2 vrouwtjes) geringd. De vrouwen wogen 840 gram, hadden een vleugellengte van 175 en 177 mm en waren dus 24 dagen oud (Bijlsma 1997). Wat opviel was dat het jong met vleugel 175 een zwelling onder de huid aan de basis van de rechter bovensnavel had. De zwelling was nog niet zo groot en voelde hard aan; de huid eromheen vertoonde geen sporen van een beschadiging. Aangezien het jong in een redelijke conditie verkeerde is het, na een foto genomen te hebben, teruggezet op het nest.

Twee weken later, op 19 juni, lag het jong echter vers dood onder de nestboom. Ze wog nog maar 560 gram en had een vleugellengte van 232 mm. Een gezond jong vrouwtje moet dan ongeveer een kilo wegen en een vleugellengte hebben van 265 mm (Bijlsma 1997). Zoals op de foto te zien is, was de zwelling behoorlijk in omvang toegenomen.

Nadere inspectie door middel van dissectie liet zien dat het abces door zijn agressieve groei de rechteronderkaak ongeveer een halve centimeter naar buiten had gedrukt. Ook het rechter kaakgewricht en het oog waren weggedrukt (Foto 2). Als gevolg hiervan kon de bek niet meer dan een paar mm worden geopend. Hongerdood lag dus voor de hand. Het abces zelf lag los onder de huid en bevond zich al in de oogkas (onder en achter het rechteroog) en groeide door het gehemelte naar beneden. Het bestond uit een substantie die zich het best laat omschrijven als kaasachtig, geel en geurloos.

Deze beschrijving komt overeen met wat Arnall & Keymer (1975) een 'koud' abces noemen. Dit is het soort abces dat wel vaker voorkomt bij vogels, en wordt veroorzaakt door een verwonding waarna de huid zich herstelt. Onder de huid hoopt zich echter dood weefsel op. Bij dit proces komen vaak geen dodelijke bacteriën te pas, maar omdat de weefselophoping chronisch is, sterft het dier vaak aan uitputting. De beschrijving van sinusitis door Cooper (1978) past eveneens op dit geval.

Met dank aan Staatsbosbeheer Emmen, Stef Waasborp, Oscar Vedder, Alex Hoving, Martin Vos, Sipke Holtes, Marcel en Henk Böhmers.

Summary: Goshawk *Accipiter gentilis* with abscess.

During raptor surveys in the forestry of Emmen during 1998, a female nestling Goshawk (24 days old, in a nest with 4 young) was found with a swelling above the right upper mandible (Photo 1); the bird was in good condition (840 g). Two weeks later, this female was found dead and emaciated (560 g, wing length showed retarded growth) underneath the nest; the subcutaneous swelling had grown considerably (Photo 2), having disjointed the lower mandible by some 5 mm, and intruded into the eye-

socket en through the palate. The puss was cheesy-yellowish and odourless. The proximate cause of death was starvation, the bird having been unable to open its bill by more than a few mm and consequently having become anorectic.

Foto 1. Vrouwtje Havik, 24 dagen oud, met gezwel aan basis rechter bovensnavel, Boswachterij Emmen, 5 juni 1998 (G. Klunder). *Female Goshawk of 24 days old, with abscess at base of righth upper mandible, Emmen, 5 June 1998.*

Foto 2. Zelfde havikvrouwtje op 19 juni; huid over abces verwijderd om verdrukking te laten zien (A. Dekker). *Same female Goshawk on 19 June; skin around abscess removed to show impact.*

Literatuur

- Amall L. & Keymer I.F. 1975. Bird diseases: an introduction to the study of birds in health and disease. Baillière Tindall, London.
- Bijlsma R.G. 1997. Handleiding veldonderzoek Roofvogels. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Cooper J.E. 1978. Veterinary aspects of captive birds of prey. The Standfast Press, Saul.

Adres: Meeuwenderbaan 6a, 9724 GV Groningen.

